

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv,
www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2018.gada 15.maijā Nr.1-5/44

Ministru prezidentam Mārim Kučinskim

vk@mk.gov.lv

Saeimas Juridiskajai komisijai

saeima@saeima.lv

Par Vispārīgās datu aizsardzības regulas ieviešanu

Pēdējo gadu laikā fizisko personu datu aizsardzībai Eiropā ir pievērsta īpaša uzmanība. Lai modernizētu datu aizsardzības tiesības un izveidotu vienotu sistēmu visā Eiropas Savienībā, 2016.gada 27.aprīlī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2016/679 par fizisku personu datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk – Regula).

Regula attieksies uz ikvienu Latvijas iedzīvotāju, neatkarīgi no tā, vai tas būtu uzņēmējs, žurnālists, pensionārs vai mājsaimniece. Tādējādi man kā tiesībsargam ir svarīgi, lai sabiedrība būtu informēta par tās tiesībām. Satversmes 90.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības. Tomēr no sabiedriskajā telpā un medijos pieejamās informācijas rodas pārlicība, ka cilvēki ir ļoti maz informēti par to, kā Regula ietekmēs viņu privāto dzīvi un profesionālās aktivitātes. Valstij ir jāīsteno atbildīga rīcība par tiesību normu pilnveidošanu un piemērošanu. Lai arī Regula ir tieši piemērojama, tā satur deleģējumu dalībvalstīm veidot normatīvo regulējumu attiecīgajā jomā arī nacionālajā līmenī. Šobrīd tikai uz otro lasījumu Saeimā tiek izskatīts likumprojekts “Personas datu apstrādes likums” (Nr. 1182/Lp12), sasteigtā kārtībā diskutējot par konceptuāliem cilvēktiesību aspektiem, kā, piemēram, Datu valsts inspekcijas pilnvaru apjoms un datu aizsardzības speciālista pienākumi un tiesības. Tādējādi ļoti daudzu profesiju pārstāvji nevar savlaicīgi sagatavoties kvalitatīvas

personu datu apstrādes nodrošināšanai, nezinot, kāds būs nacionālais datu aizsardzības regulējums.

Amatpersonas ir izteikušās, ka sodi par personas datu aizsardzības pārkāpumiem kādu laiku netiks piemēroti. Nav pieļaujams, ka valsts savas neizdarības dēļ akceptē tiesību normu neievērošanu un savlaicīgi netiek nodrošināta tiesiskā aizsardzība. Kā no iepriekš minētā izriet, tad kopš Regulas pieņemšanas Eiropas Savienības dalībvalstīm, tostarp Latvijai, bija divu gadu termiņš, lai pielāgotu nacionālo likumdošanu, kā arī iepazīstinātu sabiedrību ar novitātēm, kuras ir iekļautas Regulā. Tas ir valsts pozitīvais pienākums informēt sabiedrību par Regulas nosacījumiem un pielāgot nacionālo regulējumu Regulas prasībām.

Regula skar ikvienu sabiedrības pārstāvi visdažādākajās nozarēs. Tāpēc rodas jautājums, vai pašas nozares ir apzinājušās visus priekšnoteikumus Regulas piemērošanai un sniegušas pietiekami kvalitatīvu informāciju par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajā regulējumā. 2018.gada 6.martā, kad Ministru kabinets atbalstīja iesniegto likumprojektu "Personas datu apstrādes likums", Jūs uzdevāt ministrijām "līdz 2018.gada 1.decembrim izvērtēt, vai attiecīgās nozares normatīvie akti, kas paredz fizisko personu datu apstrādi, atbilst Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām, un, ja nepieciešams, izstrādāt normatīvo aktu projektus un noteiktā kārtībā iesniegt tos izskatīšanai Ministru kabinetā."¹ No teiktā izriet, ka tiesiskā nenoteiktība attiecībā uz Regulas piemērošanu var ilgt pat vairāk par pusgadu, jo apšaubāms, ka tik savlaicīgi būs iespējams saskaņot nozaru normatīvo regulējumu ar Regulas prasībām. Šāda tiesiskā nenoteiktība rada dažādu nozaru pārstāvjos apjukumu, bažas un satraukumu. Aptaujājot žurnālistus, secināms, ka viņiem ir daudz jautājumu saistībā ar Regulas piemērošanu, piemēram, nav skaidrības par cilvēka fotogrāfijas pievienošanu publikācijām. Tādējādi lūdzu uzdot Kultūras ministrijai kā atbildīgajai ministrijai par mediju politiku, veikt skaidrojumu un sagatavot materiālus par Regulas ietekmi uz žurnālistu darbu, līdzsvarojot tiesības uz datu aizsardzību ar tiesībām uz vārda un izteiksmes brīvību. Vienlaikus atzīmējams, ka, izstrādājot jaunu mediju vides tiesisko regulējumu, kas ar laiku aizstātu likumu "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu, būtu nepieciešams iekļaut nosacījumus par personas datu publiskošanu.

Likumprojektā "Personas datu apstrādes likums" (Nr. 1182/Lp12) liela uzmanība ir pievērsta Datu valsts inspekcijas funkciju, pienākumu un tiesību precizēšanai, kā arī kapacitātes stiprināšanai. Datu valsts inspekcijai

¹ <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2018-03-06>

ilgāku laiku nav bijusi pietiekama kapacitāte. Institūcija iespēju robežās ir daudz ieguldījusi likumprojekta tapšanā un sabiedrības informēšanā par Regulu, taču tā nav savlaicīgi tikusi nodrošināta ar pietiekamiem resursiem, lai informētība par Regulu būtu pietiekama vairākumam Latvijas iedzīvotāju. Vienlaikus no Regulas izriet, ka uzraudzības institūcijai (Latvijā tā būs Datu valsts inspekcija) būs nozīmīgi pienākumi Regulas piemērošanas procesā. Regula uzliek par pienākumu izveidot neatkarīgu iestādi, kurai savi pienākumi ir jāveic bez tiešas vai netiešas ārējās ietekmes. Regulas 52.pants nosaka, ka “.. uzraudzības iestāde rīkojas pilnīgi neatkarīgi, pildot savus uzdevumus un īstenojot savas pilnvaras saskaņā ar šo regulu. Katras uzraudzības iestādes loceklis vai locekļi, pildot uzdevumus un īstenojot pilnvaras saskaņā ar šo regulu, ir brīvi no ārējās - tiešas vai netiešas - ietekmes un ne no viena nelūdz un nepieņem norādījumus.”² Bažas par Datu valsts inspekcijas spēju īstenot pilnīgu neatkarību izraisa likumprojektā “Personas datu apstrādes likums” iekļautais nosacījums, ka “Ministru kabinets institucionālo pārraudzību īsteno ar tieslietu ministra starpniecību.” Tādējādi lūdzu īpašu uzmanību pievērst Datu valsts inspekcijas neatkarībai, nodrošinot tās statusa atbilstību Regulas prasībām.

Ar cieņu

Tiesībsargs

J. Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=LV>